

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maryla Domel-Jasińska (spr.)
Sędziowie:	SA Irma Kul SA Roman Kowalkowski
Protokolant:	st. sekretarz sądowy Justyna Stankiewicz

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2016 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa J. O.

przeciwko R. B.

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 18 maja 2015 r. sygn. akt I C 862/14

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie 1 (pierwszym) w ten sposób, że zobowiązuje pozwanego aby w terminie 7 (siedmiu) dni od dnia wydania niniejszego wyroku zamieścił na własny koszt na stronach internetowych:

(...)w ramach wielkości 1/8 ekranu, standardową wielkością liter i czcionką koloru czarnego na białym tle oświadczenia następującej treści:(...)”, a w pozostałym zakresie powództwo oddala,

b) w punkcie 2 (drugim) w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 977 (dziewięćset siedemdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 870 (osiemset siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

UZASADNIENIE

Powód J. O. w pozwie z dnia 12 listopada 2014r., skierowanemu przeciwko pozwanemu R. B., domagał się usunięcia naruszenia jego dóbr osobistych przez zobowiązanie pozwanego do opublikowania na jego koszt w terminie 7 dni od uprawomocnienia się orzeczenia na łamach(...) na pierwszej stronie oraz na okres 14 dni na stronach internetowych: (...)w ramce wielkości^(1/)6 formatu gazety oraz^(1/)8 ekranu, standardową wielkością liter, czcionką koloru czarnego na białym tle oświadczenia następującej treści: (...) Sformułowania te mogły postawić Pana (...) J. O. w jednoznacznie negatywnym świetle. Wyrażam ubolewanie z zaistniałej sytuacji”.

Nadto powód żądał zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu.

Z uzasadnienia pozwu wynikało, że w czasie obrad(...)I. (...). powód (...)zgłosił cztery interpelacje, w tym interpelację w zakresie posiadania przez Miasto I. planu gospodarki niskoemisyjnej, będącej podstawą ubiegania się o środki finansowe do 2020r. oraz w zakresie potwierdzenia czy wcześniejsza dotacja dla (...)stanowiła wypełnienie planu gospodarki niskoemisyjnej.

Pozwany , (...) ustosunkował się ustnie do wskazanej wyżej interpelacji powoda, zaś po odpowiedzi merytorycznej, dotyczącej planu gospodarki niskoemisyjnej i dotacji (...), skierował pod adresem powoda następujące słowa, które zdaniem powoda, naruszyły jego dobra osobiste:

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

Tezy skierowane do powoda przez pozwanego stanowiły próbę podważenia nieposzlakowanej opinii powoda (...). Nie mają one potwierdzenia w faktach i są oczywiście nieprawdziwe.

(...)prowadziła przez kilka miesięcy nabór osób na wsparcie finansowe dla zwalnających z pracy pracowników (...). Ponieważ nie zgłosiło się (...)zbyt wielu byłych pracowników (...), (...) otrzymała zgodę (...) objęcie możliwością wsparcia finansowego również innych osób, które w okresie ostatnich 6 miesięcy utraciły pracę z przyczyn leżących po stronie pracodawcy. Wśród tych osób znalazł się powód. Legalność uzyskania przez powoda dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej potwierdził w swoim protokole kontrolnym Urząd Kontroli Skarbowej w B..

Powód podał, że od (...)

(...)naruszyło jego dobre imię i dobrą opinię w życiu publicznym, a ponadto było negatywnie komentowane na portalach internetowych.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów procesu. Zaprzeczył aby podczas (...)użył nieprawdziwych słów,(...). Wskazał, że nie kierował wobec powoda żadnych zarzutów a przedstawił wyłącznie prawdziwe fakty. (...)

(...)

Nadto wypowiedzi pozwanego (...)nie można oceniać bez wskazania jej szerokiego kontekstu. (...)Źródła otrzymywania środków finansowych, szczególnie publicznych, mogą być przedmiotem debat, również co do zasadności i celowości ich przeznaczenia.

Według pozwanego powód miał możliwość ustosunkowania się do wypowiedzi pozwanego bezpośrednio na (...)i zdementowania nieprawdziwych, w jego ocenie, informacji, jak również w wypowiedzi do dziennikarki portalu (...)ale z tych możliwości nie skorzystał.

Nadto pozwany wskazał, że powód jako osoba publiczna winien mieć większy dystans do wypowiedzi, jakie padają w trakcie dyskursu politycznego, tym bardziej, że sam zarzucał wielokrotnie pozwanemu działania niezgodne z prawem, a mimo tego pozwany nie kierował sprawy na drogę postępowania sądowego.

Wyrokiem z dnia 18 maja 2015r. Sąd Okręgowy w B. oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 377zł tytułem zwrotu kosztów procesu, czyniąc następujące ustalenia faktyczne i rozważenia prawne.

(...)

Powód był zatrudniony w (...) spółce z o. o. w M.. W dniu 29 października 2010r. pracodawca wypowiedział powodowi umowę o pracę, zawartą w dniu 19 marca 2008r. Powód nigdy nie pracował (...).

(...)

Wobec zgłoszenia się niewielkiej liczby chętnych do skorzystania ze wsparcia w ramach wskazanego wyżej programu (...)

Powód zakwalifikował się do wsparcia finansowego z wyżej wskazanego projektu i wsparcie to uzyskał.

Informacja o rozszerzeniu grupy docelowej beneficjentów projektu nie była powszechnie znana w społeczności miasta I.. (...)

(...)

(...)

Zgłoszona przez powoda (...)na (...)interpelacja dotycząca planu gospodarki niskoemisyjnej i wyjaśnienia, (...).

Pozwany ustosunkował się ustnie do interpelacji powoda, a następnie, w swobodnej wypowiedzi skierowanej do powoda użył m. in. (...)

Dziennikarka E. J. obecna na (...)zwróciła się do powoda o komentarz w tej sprawie, jednak powód odmówił złożenia wyjaśnień.

(...) powód zwołał konferencję prasową , na której odniósł się do wypowiedzi pozwanego (...) i przedstawił dowody potwierdzające legalność uzyskanej dotacji. W komentarzu do publikacji prasowej pozwany wskazał, że(...)

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, gdyż wypowiedź pozwanego (...)nie naruszała dóbr osobistych powoda. Stwierdzenie pozwanego, że (...) Niewątpliwie, według Sądu I instancji, określenia te można uznać za uszczypliwe i zabarwione emocjonalnie, jednak biorąc pod uwagę miernik obiektywny, a także mając na uwadze późniejsze wyjaśnienia pozwanego, wystosowane także w przekazie medialnym, uznać należało, że sformułowania te należało rozumieć raczej jako szczególną zdolność i umiejętność powoda do (...)Nadto wypowiedź pozwanego nie zawierała sformułowań obelżywych ani wulgarnych. Wbrew twierdzeniom powoda pozwany nie zarzucił mu działania niezgodnego z prawem, nie wypowiedział też kategoriycznych ocen, a jedynie pewne przypuszczenia i powątpiewania, (...)

Nie można też było, zdaniem Sądu I instancji, interpretować wypowiedzi pozwanego w oderwaniu od kontekstu politycznego i od sytuacji, w jakiej doszło do tej wypowiedzi.

(...)

Do wypowiedzi stron, wpisanym niejako w działalność polityczną, należy podchodzić z większym dystansem. W ocenie Sądu Okręgowego sposób wypowiedzi pozwanego nie narusza przyjętej formy debaty politycznej. Zarówno na szczeblu lokalnym, jak i ogólnopolskim, rzeczą powszechnie znaną jest, iż w ferworze polemiki dyskutanci używają określeń mocniejszych i nacechowanych emocjonalnie, przy czym w granicach dopuszczalnej krytyki. Nadto Sąd I instancji wskazał, że działania powoda w społeczności I., z racji pełnionych przez niego funkcji, podlegają różnorodnym ocenom, od pozytywnych do negatywnych, zaś powód winien się z tym liczyć. To właśnie sprawowana przez niego funkcja jest przyczyną baczniejszego przyglądania się jego zachowaniom przez społeczeństwo i przez oponentów politycznych. Osoby publiczne muszą być bardziej odporne na krytykę swojej działalności aniżeli przeciętne osoby fizyczne, zaś odnoszące się do nich granice krytyki są szersze. Nie można też tracić z pola widzenia faktu, że wypowiedź pozwanego odniosła się do zarzutów stawianych pozwanemu przez powoda, który (...)

Sąd Okręgowy wskazał, że mierząc wypowiedź pozwanego i reakcję powoda przeciętną miarą, nie można dopatrzeć się naruszenia dobrego imienia, czci i godności powoda w użytych przez pozwanego sformułowaniach.

Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, iż powód miał możliwość ustosunkowania się do wypowiedzi pozwanego, gdyż jak wynikało z zeznań dziennikarki E. J., zwróciła się ona do powoda w celu uzyskania jego komentarza. Powód jednak nie chciał wówczas udzielić wyjaśnień. Nadto powód miał możliwość zdementowania nieprawdziwych w jego ocenie informacji i obrony swojego dobrego imienia w trybie repliki ad vocem, czego również nie uczynił. Sąd Okręgowy zauważył także, że mimo subiektywnego przekonania powoda o naruszeniu jego dóbr osobistych uzyskał (...). Wskazał również, że wypowiedź pozwanego opierała się o informacje podane na stronie internetowej (...)

Powództwo zostało oddalone na podstawie na art. 24 § 1 kc a contrario.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy rozstrzygnął w oparciu o art. 98 § 1 kpc.

Powód złożył apelację od powyższego wyroku, skierowaną przeciwko całości rozstrzygnięcia, zarzucając:

- naruszenie art. 24 § 1 kc przez uznanie, że sformułowanie, (...), nie narusza dobrego imienia, czci, godności i reputacji powoda;
- naruszenie art. 24 § 1 kc przez uznanie, że zachowanie pozwanego wobec powoda mieściło się w ramach porządku prawnego i nie było dotknięte cechą bezprawności;
- naruszenie art. 6 kc w zw. z art. 24 § 1 kc przez uznanie, że pozwany wykazał, iż dokonał sprawdzenia rzetelności i prawdziwości informacji, jakie wypowiadał.

W konsekwencji apelujący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa o zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia o treści i formie wskazanej w pozwie oraz zasądzenia od pozwanego na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, ewentualnie uchylenie tego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji powoda i zasądzenie od niego na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie w przeważającej części, gdyż doszło w rozpoznawanej sprawie do naruszenia art. 24 § 1 kc.

Rozpoznając sprawę o ochronę dóbr osobistych Sąd powinien w pierwszej kolejności ustalić, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, a dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi ustalić, czy działanie pozwanego było bezprawne. Jeżeli do naruszenia dobra osobistego doszło, ale brak jest bezprawności, dobro to pozostaje naruszone, jednakże poszkodowany nie korzysta z ochrony. Bezprawność zostaje wyłączona w razie działania w ramach porządku prawnego, wykonywania prawa podmiotowego, obrony interesu zasługującego na ochronę, czy też w razie zezwolenia uprawnionego, a ponadto, przy istnieniu wskazanego kontratypu, bezprawność wyłącza prawdziwość postawionego zarzutu, o ile dotyczył faktów. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2011r. IVCSK 587/10).

Stwierdzenie prawdziwości czy też nieprawdziwości zarzutu mieści się e sferze ustaleń faktycznych, które decydują o prawidłowej subsumpcji. O prawidłowym zastosowaniu przepisów prawa materialnego można zatem mówić dopiero wówczas, gdy ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku pozwalają na ocenę tego zastosowania.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podziela, jednak niezasadnie Sąd Okręgowy te ustalenia ocenił i uznał, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda na skutek wypowiedzi pozwanego, dokonanej (...) na (...) I.. Wypowiedź pozwanego, (...). Sugestia ta, wbrew ocenie Sądu Okręgowego, nie została sformułowana przez pozwanego w trakcie debaty bądź dyskusji na (...)

Trafnie zauważył skarżący, że pozwany sugerując publicznie, iż powód (...)

Odpowiedzialność naruszydela dobra osobistego innej osoby nie jest uzależniona od reakcji bądź braku reakcji tej osoby na naruszenie jej dobra osobistego, ani od możliwości czy braku możliwości ustosunkowania się do stawianych przez naruszydela zarzutów. Naruszenie dobra osobistego jest stanem obiektywnym, wynikającym z bezprawności działania naruszydela.

W rozumieniu obiektywnym publiczna wypowiedź pozwanego, sugerująca (...), nie odnosząca się w żadnej mierze do działalności powoda (...), ale do jego działalności prywatnej, w rzeczywistości nieprawdziwa i nie posiadająca uzasadnionych podstaw w rzetelnie uzyskanej informacji, jaką pozwany mógł uzyskać bezpośrednio (...), naruszyła dobra osobiste powoda nie tylko w postaci dobrego imienia, ale także czci i godności.

Skutki tego naruszenia znalazły odzwierciedlenie w negatywnych dla powoda wypowiedziach użytkowników lokalnych portali internetowych i w treści artykułu opublikowanego na portalu (...)

Nie można mówić o wyłączeniu bezprawności działania pozwanego w zakresie dokonanego naruszenia dóbr osobistych powoda, gdyż pozwany nie działał w ramach porządku prawnego ani za zgodą uprawnionego, nie wykonywał prawa podmiotowego, nie bronił interesu zasługującego na ochronę i nie postawił prawdziwego zarzutu.

(...). Nie można akceptować wypowiedzianych pod ich adresem nieprawdziwych ocen i informacji.

W tej sytuacji należało stwierdzić, że oddalenie powództwa przez Sąd I instancji nie było zasadne. Powód słusznie domagał się przeproszenia go przez pozwanego za naruszenie dóbr osobistych, w oparciu o art. 24 § 1 kc.

W związku z powyższym zaskarżony wyrok podlegał zmianie przez uwzględnienie żądania pozwu w zakresie przeproszenia, w oparciu o art. 386 § 1 kpc.

Sąd Apelacyjny nadał oświadczeniu pozwanego o przeproszeniu nową, zmodyfikowaną w stosunku do żądania pozwu treść, zobowiązując pozwanego aby w terminie 7 dni od dnia wydania niniejszego wyroku zamieścił na koszt własny na stronach internetowych: (...) w ramach wielkości ⁽¹⁾/ 8 ekranu, standardową wielkością liter i czcionką koloru czarnego na białym tle oświadczenia następującej treści:(...)

Podkreśla się w doktrynie i orzecznictwie Sądu Najwyższego, że związanie granicami żądania nie oznacza, że sąd związany jest w sposób bezwzględny samym sformułowaniem zgłoszonego żądania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 1976r. IVCR 525/76 i z dnia 28 czerwca 2007r. IVCSK 115/07).

Jeżeli treść żądania sformułowania jest niewłaściwa, niewyraźna lub nieprecyzyjna sąd może, a nawet ma obowiązek je zmodyfikować, jednakże z wolą powoda i w ramach podstawy faktycznej powództwa. Formuła przeproszenia za naruszenie dóbr osobistych ma z natury rzeczy i z racji jej celu treść bardziej ogólną. Istotne jest, aby oświadczenie o przeproszeniu dotarło do zbliżonego kręgu osób wiedzących lub mogących wiedzieć o naruszeniu dóbr osobistych pokrzywdzonego i przez to pozwoliło zatrząść poprzednie wrażenie tych osób i zweryfikować wiadomości o pokrzywdzonym. Celem przeproszenia jest uzyskanie przez pokrzywdzonego odpowiedniej satysfakcji prawnej i moralnej, a nie o zbyt dosłowne przytoczenie treści zarzutów w postaci nieprawdziwych informacji i nieuprawnionych ocen, godzących w dobre imię strony powodowej.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 stycznia 2010r. ICSK 217/09 uznał, że naruszenie dóbr osobistych wypowiedziami uzasadnia zredagowanie przez sąd oświadczenia przewidzianego w art. 24 § 1 zd. drugie kc w sposób ogólny, oddalający treść i wymowę tych wypowiedzi.

Zmodyfikowana przez Sąd Apelacyjny treść oświadczenia o przeproszeniu spełnia określone wyżej kryteria, jest zgodna z wolą powoda w zakresie uzyskania przeproszenia od pozwanego za jego nieuzasadnione sugestie słowne, a jednocześnie pomija przytoczenie dosłowne treści nieuprawnionych ocen pozwanego, godzących w dobre imię powoda.

Sąd Apelacyjny uznał, że oświadczenie o przeproszeniu powoda powinno zostać opublikowane na stronach internetowych (...)bowiem wówczas dotrze do zbliżonego kręgu osób wiedzących lub mogących wiedzieć o naruszeniu dóbr osobistych powoda, zwłaszcza gdy zważy się, że na lokalnych portalach internetowych wypowiedź pozwanego wywołała negatywne dla powoda komentarze oraz opublikowanie krytycznego artykułu.

Nie uznał natomiast Sąd Apelacyjny zasobności żądania opublikowania oświadczenia o przeproszeniu na łamach (...)z uwagi na jej szerszy zakres rozpowszechnienia, wykraczający poza miasto I.. Pozwany naruszył dobra osobiste powoda w środowisku lokalnym, wystarczające będzie zamieszczenie oświadczenia o przeproszeniu powoda na lokalnych portalach internetowych. W związku z powyższym powództwo dotyczące opublikowania przeproszenia w(...)podlegało oddaleniu, jak również apelację powoda w tej części należało oddalić, w oparciu o art. 385 kpc.

O kosztach procesu za obie instancje Sąd Apelacyjny rozstrzygnął na podstawie art. 98 kpc.